

ANDRZEJ PIETRZAK SVD

UZASADNIANIE INKULTURACJI
WE WSPÓŁCZESNEJ TEOLOGII – *STATUS QUAESTIONIS*

Wprowadzenie w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku neologizmu „inkulturacja” spowodowało pojawienie się publikacji, w których autorzy, uwzględniając nowsze osiągnięcia nauki, dążą do przemyślenia związków pomiędzy Ewangelią i kulturami. W dokumentach papieskich i konferencji episkopatów narodowych inkulturacja, w korelacji z ewangelizacją, stały się kluczowymi pojęciami w postrzeganiu i realizacji misji powierzonej Kościołowi przez Jezusa Chrystusa¹. Jednym z tematów obecnych w tym tak obszernym materiale są wielorakie przesłanki, które uzasadniają konieczność inkulturacyjnych działań. Początkowo na pierwsze miejsce wysuwano przeważnie uzasadnienie o charakterze chrystologicznym. Analogia wcielenia Słowa Bożego, połączona ze znaczeniem kultury dla człowieka, i Objawienia oraz posłania misyjnego wydawały się argumentami koronnymi przemawiającymi na korzyść inkulturacji. Późniejszy rozwój badań wykazał niewystarczalność tej linii dowodowej. Okazało się bowiem, że problematyka inkulturacji jest bardziej złożona i związana z szeregiem zagadnień, które wymagają wszechstronnej interpretacji.

Mając na uwadze zasygnalizowany problem dokonamy w niniejszym artykule wstępnej typologii i ogólnej charakterystyki głównych argumentów, które

Dr ANDRZEJ PIETRZAK SVD – asystent Katedry Eklezjologii Fundamentalnej w Instytucie Teologii Fundamentalnej KUL; adres do korespondencji: e-mail: apietrzak@kul.lublin.pl

¹ Pontificio Consiglio della Cultura. *Fede e cultura. Antologia di testi del Magisterio Pontificio da Leone XIII a Giovanni Paulo II*. Watykan 2003.

stosuje się współcześnie do uzasadniania inkulturacji. Kluczem systematyzacji występujących w literaturze przedmiotu różnorodnych przesłanek będzie ich przynależność do głównych działów teologii oraz antropologii i historii. W ten sposób uzyskamy dość wszechstronne uzasadnienie inkulturacji – typu konwergencyjnego² oraz wieloaspektowe spojrzenie na interesujące nas zagadnienie.

I. ARGUMENTACJA ANTROPOLOGICZNA

Inkulturacja nie miałaby znaczenia dla wiary, gdyby nie rola, jaką kultura odgrywa w życiu człowieka. Twierdzenie to, pozornie noszące znamiona truizmu, leży u podstaw naukowych badań spotkania wiary chrześcijańskiej i kultur. Teologowie, szukając uzasadnienia inkulturacji, odwołują się do różnych przesłanek o charakterze antropologicznym, które wskazują na miejsce kultury w życiu człowieka oraz różne formy jego kulturotwórczej działalności.

W argumentacji typu antropologicznego nietrudno zauważyć modyfikację lub nawet odejście od klasycznego pojęcia kultury (*cultura animi*). Dla teologów zajmujących się inkulturacją kultura nie jest zjawiskiem elitarnym, zarezerwowanym wyłącznie dla wyższych lub wykształconych warstw społecznych i elit. Stała się ona pojęciem, które obejmuje wszystkich ludzi i wszystkie społeczności. Kultura jest dziś postrzegana jako sposób, w jaki człowiek przystosowuje się do świata, wyraża i rozwija człowieczeństwo oraz kształtuje swoją tożsamość. Człowiek staje się człowiekiem poprzez kulturę, a jej odebranie oznaczałoby pozbawienie go człowieczeństwa (por. KDK 53).

Idąc śladami wyznaczonymi przez współczesne nauki antropologiczne, teolodzy postrzegają kulturę jako produkt społeczny i historyczny. Wytwarzana w czasie i przestrzeni, jest społecznie akceptowanym sposobem życia. Niemniej jednak kultura nie jest tworem statycznym, ale podatnym na zmiany i odnowę, adaptację do różnych sytuacji historycznych i geograficznych. Jako fenomen zbiorowy i dziejowy jest sposobem, w jaki grupy ludzkie organizują się, realizują wspólne życie, przekazują kulturę i wyrażają ją w formach symbolicznych. Nie oznacza to jednak, że jednostka jest deterministycznie poddana kulturze społecznej. Kultura, poza sferą intelektualno-duchową, implikuje zbiór widzialnych rezultatów, które odzwierciedlają i uzewnętrzniają

² M. R u s e c k i. *Konwergencji argument*. W: *Encyklopedia Katolicka*. T. 9. Lublin 2002 kol. 782-784.

działalność jednostkową i wspólnotową człowieka. Znajduje ona wyraz w takich dziedzinach, jak: ekonomia i polityka, instytucje społeczne, nauka i technika, sztuka i literatura oraz religia³

Dla teologów zajmujących się inkulturacją fundamentalne znaczenie ma fakt, że elementem każdej kultury jest zbiór poglądów, zachowań, zwyczajów i obyczajów, wartości i symboli, rytów i tradycji. Są one elementami kulturowymi absorbowanymi przez jednostkę w wyniku procesu akulturacji. Pełnią ważną funkcję w sposobie interpretowania i postrzegania świata oraz w strategii obecności w nim człowieka. Kultura zawiera odpowiedzi zarówno na zwykłe sprawy codziennego życia, ale także głębsze – tłumaczące znaczenie i ostateczną wartość egzystencji. Elementy te, często różne od chrześcijańskich, pełnią szczególną rolę w inkulturacji⁴.

W argumentacji typu antropologicznego przesłanki czerpie się z rezultatów badań nauk humanistycznych. Teologowie zazwyczaj odwołują się do poglądów takich klasyków antropologii i socjologii kultury, jak E. Durkheim, M. Weber, M. Boas, F. de Saussure, C. Lévi-Strauss, L. Althusser i in. Zabieg ten wydaje się słuszny w swoich założeniach, ponieważ pozwala ukazać funkcję kultury i pogłębić jej rozumienie. Jednakże, jak trafnie zauważa C. Geertz, komentując współczesne badania religiologiczne, nie czyni się tu istotnych postępów teoretycznych. Wręcz przeciwnie, powiela się nagromadzone wyniki, a stosowane pojęcia pochodzą zazwyczaj z wąskiej tradycji intelektualnej⁵ Krytyka ta odnosi się także do teologów zajmujących się inkulturacją. Poza tym plejadę argumentów, wywodzących się z antropologii

³ H. C a r r i e r. *Ewangelia i kultura. Od Leona XIII do Jana Pawła II*. Warszawa 1990 s. 5-35; M. D h a v a m o n y. *Christian theology of inculturation*. Roma 1997 s. 11-26; M. P. G a l l a g h e r. *Clashing symbols. An introduction to faith and culture*. London 2003 s. 1-26; Z. K r z y s z o w s k i. *Kościół w funkcji kulturotwórczej*. W: *Kościół w czasach Jana Pawła II*. Red. M. Rusecki, K. Kaucha, J. Mastej. Lublin 2005 s. 304-308; A. P e e l m a n. *L'inculturazione: La Chiesa e le culture*. Brescia 1993 s. 40-68; J. R ó ż a ń s k i. *Inkultuacja Kościoła wśród ludów środkowego Sudanu*. Poznań 2004 s. 23-26; M. R u s e c k i. *Fenomen chrześcijaństwa. Wkład w kulturę*. Lublin 2001 s. 112 nn.; por. A. B e r t r a n d. *Antropologia. Zarys teorii i historii*. Warszawa 2004; A. L. K r o e b e r, C. K l u c k h o h n. *Culture. A critical review of concepts and definitions*. Nowy Jork 1952; A. K u p e r. *Kultura. Model antropologiczny*. Kraków 2005; E. N o w i c k a. *Świat człowieka – świat kultury*. Warszawa 2005.

⁴ G. A. A r b u c k l e. *Earthing the Gospel: an inculturation handbook for the pastoral workers*. Homebush 1990 s. 26-61; M. de França M i r a n d a. *Inculturação da fé. Uma abordagem teológica*. São Paulo 2001 s. 41-48; A. S h o r t e r. *Toward a theology of inculturation*. Maryknoll 1989 s. 3-44.

⁵ C. G e e r t z. *The interpretation of cultures. Selected essays*. London 1973 s. 87 n. (polskie wydanie: *Interpretacja kultury. Wybrane eseje*. Kraków 2005 s. 109 n.).

kulturowej i socjologii kultury, należy uzupełnić o badania antropologii teologicznej. Odwołanie się do tej dyscypliny pozwoli dopełnić istniejące luki w tym względzie i ubogacić ten rodzaj argumentu. Należałoby wskazać, jaką rolę pełni kultura w Bożym planie zbawienia: w stworzeniu człowieka, jego realizacji tu na ziemi oraz w przygotowaniu do ostatecznej pełni w Bogu. Trzeba jednak podkreślić, że znaczenie tych kwestii, choć nie zawsze w sposób wystarczający, dostrzegają niektórzy teolodzy.

II. ARGUMENTACJA HISTORYCZNA

W pracach poświęconych inkulturacji wykorzystuje się badania historyczne w celu ukazania specyfiki relacji, jaka miała i ma miejsce w dziejach pomiędzy tradycją judeochrześcijańską a kulturami. Z jednej strony omawia się procesy i doktryny związane z tą problematyką w przeszłości, a z drugiej wskazuje na sytuację współczesną i zachodzące w niej zjawiska jako witalny powód inkulturacji. W literaturze przedmiotu przytaczane fakty i zjawiska pełnią rolę osobnego argumentu typu historycznego.

Odwołanie się do historii związków wiary i kultur jest szczególnie widoczne w pracach o charakterze monograficznym. W wydzielonych częściach omawia się formację kulturową Izraela czasów biblijnych, wcielenie Słowa i kenozę Syna Bożego oraz doświadczenie pierwszych gmin chrześcijańskich. Obszerne miejsce zajmują także komentarze do późniejszych dziejów spotkania chrześcijaństwa z kulturami: basenu Morza Śródziemnego do edyktu mediolańskiego (313 r.); ludów europejskich w czasach upadku imperium rzymskiego i w wiekach średnich; krajów zamorskich ewangelizowanych po 1492 r. Nie brak też komentarzy i odnośników do zagadnienia ewolucji rozumienia kultury w nauczaniu Magisterium Kościoła ostatniego stulecia. Rekursy do historii pełnią również rolę pomocniczą w innych rodzajach uzasadnień⁶.

We współczesnej literaturze teolodzy dość często podejmują problematykę ewangelizacji kultury i inkulturacji, ponieważ brak jest harmonii pomiędzy wiarą chrześcijańską a kulturami. Prace, które powstały w środowisku kulturowym zachodnim lub pod jego wpływem, podkreślają rozdźwięk pomiędzy

⁶ P e e l m a n. *L'inculturazione* s. 7-68; Międzynarodowa Komisja Teologiczna. *Wiara i inkulturacja* (1988). W: *Od wiary do teologii. Dokumenty Międzynarodowej Komisji Teologicznej 1969-1996*. Wyd. J. Królikowski. Kraków 2000 s. 255-262; M i r a n d a. *Inculturação da fé* s. 19-39; R u s e c k i. *Fenomen chrześcijaństwa* s. 56 nn.; S h o r t e r. *Toward* s. 75-238; J. S a l d a n h a. *Inculturation*. Bombay 1997 s. 21-46.

wiarą chrześcijańską a współczesną kulturą. Ten swoisty dramat jest stałym problemem konfrontacji Ewangelii z każdą sytuacją ludzką i alternatywnymi projektami życia oferowanymi przez współczesny świat. Dlatego formułuje się postulat ponownej ewangelizacji i inkulturacji wiary w świecie zachodnim⁷

Inaczej przedstawia się sytuacja w niektórych publikacjach powstałych pod wpływem problematyki kulturowej doświadczanej przez Kościoły partykularne w Azji i Afryce. Tamtejsi teolodzy, nie negując możliwości zaistnienia podobnych problemów jak w świecie zachodnim, akcentują raczej konieczność ewangelizacji kultur rodzimych i inkulturacji wiary w konteksty istniejących wspólnot eklezjalnych. Dramat przepaści pomiędzy Ewangelią a kulturą sprowadza się tam do rozłamu, jaki istnieje pomiędzy przesłaniem Jezusa Chrystusa a kulturami niechrześcijańskimi. Widowym znakiem tej przepaści są np. ubodzy w dzisiejszym świecie. Dlatego sytuacja Kościoła w tzw. Trzecim Świecie podnosi nieodzownie problem inkulturacji Ewangelii także w kultury ubogich⁸.

Analiza dziejów wiary chrześcijańskiej i kultur jest niewątpliwie zabiegiem koniecznym przy uzasadnianiu inkulturacji. Umożliwia ona zrozumienie problemu, nagromadzenie materiału historycznego i doktrynalnego, wyodrębnienie modeli realizacji inkulturacji i podtrzymujących je teorii. Jednakże analizy te są zazwyczaj zbyt ogólnikowe, a w niektórych przypadkach wręcz sloganowe, mało krytyczne w stosunku do sukcesów i niepowodzeń ewangelizacji, tak w przeszłości, jak i dziś. Podobną uwagę krytyczną można sformułować odnośnie do diagnoz aktualnej sytuacji: przedstawiany stan współczesnej kultury zachodniej oraz krajów amerykańskich, afrykańskich i azjatyckich zdradza czasami brak uprzedniej i wyczerpującej analizy kulturowej. Stąd teologowie stosują uogólnienia, nie zawsze adekwatne.

III. ARGUMENTACJA TRYNITOLOGICZNA

Niektórzy teolodzy, zajmujący się inkulturacją, podjęli się prób połączenia problematyki kultury z trynitologią. Wprawdzie są one nieliczne, ale zasługują

⁷ Por. KDK 53-62; Międzynarodowa Komisja Teologiczna. *Wiara i inkulturacja* s. 262-269; P e e l m a n. *Inculturazione* s. 70-76; S h o r t e r. *Toward* s. 75-114; por. antologię dokumentów Pawła VI i Jana Pawła II zgromadzonych w: Pontificio Consiglio della Cultura. *Fede e cultura* (tamże bogaty indeks tematyczny).

⁸ D h a v a m o n y. *Christian theology of inculturation* s. 157-210; P e e l m a n. *L'inculturazione* s. 15-37; S a l d a n h a. *Inculturation* s. 55-131; S h o r t e r. *Toward* s. 241-271.

na uwagę, ponieważ dąży się w nich do ukazania wiary i kultury w perspektywie jednego z głównych dogmatów chrześcijaństwa – Trójjedynego Boga.

W uzasadnieniu trynitologicznym przedstawia się tajemnicę Trójcy Świętej jako ostateczny fundament i model inkulturacji. Bóg jest Ojcem, który zaprasza do życia w jedności z Nim. Poprzez akt stworzenia człowiek stał się podobny do Boga i wezwany do życia miłością Ojca. Z tego względu człowiek powinien dążyć nie tylko do panowania nad światem, ale także do poprawnej relacji z ludźmi, dając powszechnie świadectwo miłości i służby objawionej przez Syna Bożego. Modelem tej relacji jest więź Ojca z Synem. Pełnia doskonałości człowieka dokonuje się dzięki temu paradygmatowi. Wzorując się na relacji Ojciec–Syn, człowiek upodabnia się do Syna Bożego. Relacja ta uzewnętrznia się w miłości do bliźnich, szczególnie do ubogich, ponieważ zarówno Bóg Ojciec i Jezus-Syn dają temu wyraz w swoim zbawczym działaniu.

Zdaniem teologów trynitologia pozwala dostrzec w inkulturacji Dobrą Nowinę jako niepowtarzalny dar dla kultur, który jednak jest daleki od dominacji, upokorzenia i uzależnienia obdarowywanego zbawczym orędziem Jezusa Chrystusa. Kluczowe znaczenie ma tu relacja miłości, jedności i partycypacji, która zachodzi w Trójcy Świętej. Jest ona wzorcem, który uzmysławia konieczność poprawnych odniesień do innych, także w procesie inkulturacji. Tym samym przemiana, do której są wezwane kultury, powinna opierać się na wzajemności, poszanowaniu tożsamości i odrębności, dawaniu i otrzymywaniu. Twierdzi się, że wszystkie narody mogą żyć wiarą chrześcijańską i oddawać cześć Trójjedynemu Bogu, zachowując swoją tożsamość kulturową przemienioną światłem Ewangelii i dzieląc się jej wartościami z Kościołem powszechnym⁹

Wprawdzie związek pomiędzy trynitologią a inkulturacją został dostrzeżony już w pierwszych latach funkcjonowania w teologii tego pojęcia, jednakże nie doczekał się jeszcze szerszych opracowań. Tylko nieliczni teologowie inkulturacji *explicite* przywołują ten rodzaj argumentacji. Niemniej przeprowadzane przez nich refleksje mogą posłużyć jako punkt wyjścia rozbudowy tej linii uzasadnienia.

⁹ M i r a n d a. *Inculturação da fé* s. 95 n.; J. P a n a z z o l o. *Exigencias de uma Missiologia Solidária*. W: *Inculturação e libertação. Semana de estudos teológicos CNBB/CIMI*. Wyd. Carlos Brandão. São Paulo 1986 s. 156 n.; P e e l m a n. *L'inculturazione* s. 121.

IV. ARGUMENTACJA CHRYSTOLOGICZNA

W literaturze przedmiotu inkulturację najczęściej uzasadnia się przesłankami chrystologicznymi. Twierdzi się, że nie można poprawnie zrozumieć spotkania Ewangelii z kulturami bez zwrócenia się do centrum chrześcijańskiej wiary – Osoby Jezusa Chrystusa i misterium Jego zbawczego dzieła.

Z doktrynalno-historycznego punktu widzenia *Misterium Incarnationis* odegrało ważną rolę w formowaniu się zagadnienia inkulturacji we współczesnej teologii. Punktem zwrotnym w tej kwestii był Sobór Watykański II. W jego dokumentach, np. w numerze 22 Dekretu o działalności misyjnej Kościoła *Ad gentes*, zwraca się uwagę na analogię, jaka zachodzi pomiędzy Wcieleniem a postawą Kościoła wobec kultur. Wspominając o tym, ojcowie Soboru twierdzą, że wiara Kościoła, wzorem Chrystusa, Słowa, które stało się Ciałem, musi wcielić się w życie społeczeństw i ich kultury. Porównują inkulturację do inkarnacji Syna Bożego, który stał się człowiekiem i przyjął kulturę określonego narodu jako środek wyrażenia przesłania zbawczego. Z tego względu w ostatnich dziesięcioleciach teologowie, idąc tymi śladami, interpretują Wcielenie Chrystusa jako analogiczny model inkulturacji¹⁰.

Uzasadnianie inkulturacji poprzez wskazanie na jej analogię z wcieleniem Syna Bożego ma kilka cech pozytywnych. Teologowie wskazują, że: 1) ostatecznym podmiotem inkulturacji jest Bóg; 2) kultura jest żywotnym elementem realizacji misji Boga w świecie; 3) w procesie inkulturacji istotne miejsce zajmuje zjawisko komunikacji pomiędzy kulturami, a ta implikuje proces interakcji pomiędzy nimi; 4) inkulturacja zyskuje silne uzasadnienie teologiczne związane z centralną postacią wiary chrześcijańskiej – Jezusem Chrystusem¹¹.

Łączenie inkulturacji z Wcieleniem Syna Bożego ma jednak pewne ograniczenia: 1) zastosowanie pojęcia wcielenia jedynie do edukacji kulturowej Jezusa historycznego i następnie do ewangelizacji może sprawiać wrażenie, że odnosi się ono jedynie do insercji w kulturę. W konsekwencji istnieje niebezpieczeństwo pominięcia faktu, że inkulturacja jest stałym dialogiem pomiędzy Dobrą Nowiną i kulturą. Analogia Wcielenia może sprawiać błędne wrażenie, że inkulturacja jest procesem skończonym, który może się dokonać

¹⁰ F. V. A n t h o n y. *Ecclesial praxis of inculturation. Toward an empirical-theological theory of inculturating praxis*. Roma 1997 s. 58-61; G. C o l l e t. „...fino agli estremi confini della terra” *Questioni fondamentali di teologia della missione*. Brescia 2004 s. 208-213; M i r a n d a. *Inculturação da fé* s. 89; S h o r t e r. *Toward* s. 79 n.; R ó Ź a ń s k i. *Inkulturracja Kościoła* s. 37 n.

¹¹ S h o r t e r. *Toward* s. 80 n.

tylko raz; 2) analogia Wcielenia może sugerować, że inkulturacja jest procesem jednokierunkowym. Zachęca do myślenia o inkulturacji w terminach abstrakcyjnych i nie mających związków praktycznych z misją Kościoła. To rozumowanie, częściowo „istotowe”, usuwa na margines wymiar historyczny Wcielenia oraz fakt, że przesłanie chrześcijańskie przekazuje się w procesie codziennych interakcji kultur; 3) tłumaczenie inkulturacji w perspektywie teologii Wcielenia może też zrodzić problem kulturalizmu i doprowadzić do pominięcia krytycznej postawy Jezusa wobec kultur Jego czasu¹².

Powyższe niedomagania teologowie próbują przezwyciężyć, uwzględniając w problematyce inkulturacji wszystkie aspekty misterium Jezusa Chrystusa. Przypominają, że w Jezusie Chrystusie nie kontemplujemy jedynie wcielonego Syna Bożego. Jego kenozą dopełnia się w misterium męki, śmierci, Zmartwychwstania i Wniebowstąpienia. Nie można więc mówić o *Logosie*, który staje się ciałem, bez Jego Krzyża i Zmartwychwstania oraz powrotu do domu Ojca. Fakt ten ma daleko idące konsekwencje dla zrozumienia inkulturacji. Nowa rzeczywistość, która powstaje w wyniku tajemnicy paschalnej, sprawia, że Jezus Chrystus należy do wszystkich kultur i może identyfikować się z każdą z nich, bez względu na miejsce i czas. Tym samym dzięki Odkupieniu każdy, kto uwierzy w Jezusa Chrystusa, może się stać członkiem Jego Mistycznego Ciała¹³

Obok Wcielenia drugą ważną i inspirującą analogią dla inkulturacji jest Misterium paschalne. W Chrystusie, powszechnym Zbawicielu ludzkości, również kultury są wezwane do *metanoi*. W każdej kulturze musi umrzeć to wszystko, co nie jest godne człowieka odkupionego i jest wynikiem grzechu, by ostatecznie doprowadzić do narodzin nowego życia zgodnego z planem Boga. Czterostopniowy model – męka, śmierć, Zmartwychwstanie i Wniebowstąpienie – jest także paradygmatem konstruktywnego dialogu kultur z przesłaniem Chrystusa, który wskazuje na konieczność kontynuacji i odnowy w kulturze¹⁴.

Jak już wspomniano, w literaturze teologicznej w uzasadnianiu inkulturacji najczęściej stosuje się przesłanki chrystologiczne. Ten rodzaj argumentacji przeszedł również znaczną ewolucję. Początkowo teolodzy dostrzegali związek inkulturacji jedynie z Wcieleniem Słowa Bożego w naturę ludzką. W później-

¹² Tamże s. 81-83.

¹³ A n t h o n y. *Ecclesial praxis of inculturation* s. 63; M i r a n d a. *Inculturação da fé* s. 90; S a l d a n h a. *Inculturation* s. 47 nn.; S h o r t e r. *Toward* s. 83 nn.

¹⁴ A n t h o n y. *Ecclesial praxis of inculturation* s. 55-65; P e e l m a n. *L'inculturazione* s. 123 n.; S h o r t e r. *Toward* s. 83-88.

szych studiach argumentacja ta powiększyła się o Misterium paschalne, a ostatnio zauważyć można próby łączenia jej z Wniebowstąpieniem. Jest to zjawisko jak najbardziej pozytywne, ponieważ pozwala ukazać inkulturację w perspektywie całego dzieła zbawczego Jezusa Chrystusa. Nie wszyscy teolodzy są jednak świadomi konieczności przeprowadzenia takich analiz i nadal łączą inkulturację wyłącznie z Wcieleniem.

V. ARGUMENTACJA EKLEZJOLOGICZNA

Kolejna grupa przesłanek, stosowana w literaturze przedmiotu w celu uzasadnienia inkulturacji, ma charakter eklezjologiczny. Oprócz wspomnianej argumentacji chrystologicznej, problematyka związków zachodzących pomiędzy Kościołem a kulturami należy do najczęściej poruszanych.

Współczesne opracowania inkulturacji zazwyczaj opierają się na tezie, że Kościół partykularny ma prawo do własnej kultury, rozumianej jako element tożsamości narodu, nośnik oraz środek wyrazu i przekazu wiary chrześcijańskiej. Niektórzy autorzy stawiają nawet znak równości pomiędzy Kościołem partykularnym a Kościołem inkulturowanym (o własnym obliczu kulturowym). A. Peelman podkreśla, że nie możemy rozumieć Kościoła katolickiego jako międzynarodowej korporacji, która posiada swoje regionalne filie. Po Soborze Watykańskim II nie możemy mówić o Kościele jako wielkiej monokulturowej diecezji. Kościół Chrystusa jest komunią Kościołów partykularnych. Dziś eklezjologia przywróciła znaczenie kolegialności biskupów, miejsca Kościoła partykularnego i jego kultury w Kościele powszechnym. W tej eklezjologii biskup jest niezbędnym elementem konstytutywnym Kościoła partykularnego. Aby realizować pełnię eklezjalności, on i wierni muszą żyć w jedności z wszystkimi Kościołami partykularnymi pod przewodnictwem biskupa Rzymu – papieża. Związek ten nie oznacza jednak zrezygnowania z własnej tożsamości kulturowej¹⁵.

Teolodzy zajmujący się inkulturacją przypominają, że narodziny nowych Kościołów partykularnych nigdy nie były i nie są wydarzeniami przypadkowymi. Rodziły się one i nadal rodzą w Duchu Świętym w wyniku oddziaływania trzech czynników: proklamowania Ewangelii, przeniknięcia życia narodów Ewangelią oraz przemiany wewnętrznej kultur w duchu Ewangelii. Kul-

¹⁵ P e e l m a n. *L'inculturazione* s. 22 nn.; J. M. R. T i l l a r d. *Iglesia de Iglesias. Eclesiología de comunión*. Salamanca 1991 s. 277-340; A. T o r n o s C u b i l l o. *Inculturación, teología y método*. Madryt 2001 s. 251-292.

tura narodu nie jest jedynie środowiskiem, w którym zaszczepia się Kościół misyjny, ale glebą, która umożliwia narodziny Kościoła partykularnego. Fakt ten jest czynnikiem ubogacającym Kościół powszechny¹⁶

W literaturze przedmiotu podkreśla się, że wielowiekowe spotkania Ewangelii z kulturami różnych narodów doprowadziły do narodzin Kościoła o obliczu wielokulturowym. Kultura zachodnia nie jest już wyłącznym i dominującym substratem Kościoła katolickiego. Fakt ten rodzi wiele kwestii, jak np. jedności Kościoła w świecie kulturowo pluralistycznym. W literaturze przedmiotu problem ten rozwiązuje się głównie poprzez odwołanie się do eklezjologii Soboru Watykańskiego II, zwłaszcza wspomnianej już teologii Kościoła partykularnego i kolegialności. Nie może istnieć Kościół powszechny bez Kościoła partykularnego i odwrotnie. Kościół jest posłany do wszystkich kultur i nie można go ekskluzywnie utożsamiać z żadną z nich. Jednakże Kościół, składający się z wielu kultur, potrzebuje konkretnych i widzialnych związków, także instytucjonalnych. Tutaj dotykamy problemu zasadniczego – form kulturowych tych związków i ich wyrazu – problemu, który wymaga pogłębionych studiów. Rozwiązując go, nie należy postrzegać pluralizmu kulturowego jako skandalu lub zagrożenia dla jedności Kościoła, trzeba je raczej widzieć jako wyzwanie, które wymaga pozytywnego wyjaśnienia¹⁷

W argumentacji eklezjologicznej na rzecz inkulturacji teolodzy często odwołują się do sakramentalnego wymiaru Kościoła. Przypominają, że Kościół nie powstał sam dla siebie, ale ma istnieć w służbie Królestwa i na chwałę Bożą. Sakramentalność nie jest pojęciem abstrakcyjnym, lecz wyraża się poprzez świadectwo, proklamację Dobrej Nowiny oraz w służbie na rzecz człowieka. W ten sposób Kościół proponuje światu drogę zbawienia przez Jezusa Chrystusa, a Jego wzorem ma się wcielać w kultury różnych narodów. Celem tego wcielenia jest uczynienie widzialną zbawczą wolę Boga dla wszystkich ludzi. Kultury są ważnym elementem tej proklamacji i uniwersalności. Uwydatnia to wspomniana już analogia wcielenia, która pozwala przewyciężyć napięcia rodzące się w procesie inkulturacji pomiędzy czynnikiem ludzkim i boskim (wiara). Kościół jest także rzeczywistością złożoną – Boską i ludzką. Analogia Wcielenia sprawia, że te dwa czynniki nie stoją do siebie

¹⁶ P e e l m a n. *L'inculturazione* s. 26 nn.; A n t h o n y. *Ecclesial praxis of inculturation* s. 65 nn.; S. K a s p r z a k. *Elementy misji ewangelizacyjnej Kościoła powszechnego. Studium teologiczno-kanoniczne*. Lublin 2006 s. 180-192.

¹⁷ P e e l m a n. *L'inculturazione* s. 19 nn.; J. M. W a l i g g o. *Making a Church that is truly african*. W: t e n Ź e. *Inculturation: its meaning and urgency*. Kampala-Nairobi 1986 s. 14; G a l l a g h e r. *Clashing symbol* s. 121 nn.; por. T i l l a r d. *Iglesia de Iglesias* s. 277-340.

w opozycji i nie są rozdzielne. Stanowią one nieoddzielną całość oraz rzeczywistość Bosko-ludzką. W podobny sposób, jak człowieczeństwo Chrystusa jest narzędziem zbawienia, tak wymiar kulturowy Kościoła powinien być środkiem do wyrażenia pierwiastka Bożego i powierzonej mu misji¹⁸.

Argumentacja typu eklezjologicznego czerpie uzasadnienia ze związków, jakie zachodzą pomiędzy Kościołem a kulturami. Nie można ich jednakże rozpatrywać tylko z punktu widzenia strategii ewangelizacyjno-misyjnej i wybranych kategorii eklezjologicznych. Problematyka jest głębsza i dotyczy samej istoty Kościoła, a tym samym eklezjologii. Uzasadniając inkulturację, należy konsekwentnie uwzględnić całą naukę o Kościele i nie traktować jej wybiórczo, jak to ma często miejsce w literaturze.

VI. ARGUMENT PNEUMATOLOGICZNY

Od początku dyskusji o inkulturacji teolodzy są świadomi znaczenia pneumatologii w spotkaniu Ewangelii i kultury. Jednakże zagadnienia teologiczne związane z Osobą Ducha Świętego były zazwyczaj wplecione w różne inne kwestie – rzadko omawiano je oddzielnie. W ostatnich latach coraz częściej można napotkać próby ich wyodrębnienia i ukazania związków z inkulturacją.

Teolodzy wyrażają opinię, że dzięki pneumatologii odkrywamy fundament partykularności i uniwersalności w procesie inkulturacji – a jest nim Duch Święty. Paraklet, obecny przy Zwiastowaniu, asystuje wspólnocie Kościoła, kiedy działa, by przeniknąć Chrystusem kultury narodów. Podobnie jak przy Wcieleniu Syn Boży akceptuje partykularność natury ludzkiej, tak i dziś Duch Święty uobecnia się w partykularności i bogactwie Mistycznego Ciała Chrystusa obecnego w różnych kulturach narodów. W Duchu Świętym jednostkowe cechy Kościoła partykularnego nabierają znaczenia uniwersalnego, a cechy Kościoła powszechnego urzeczywistniają się w Kościołach lokalnych. Jako przykład teolodzy zajmujący się inkulturacją podają dzień Pięćdziesiątnicy, w którym Duch Święty zstępuje na ludzi żyjących w różnych kulturach. W tradycji chrześcijańskiej to wydarzenie jest postrzegane jako radykalnie przeciwne do epizodu wieży Babel, w którym uniformistyczna i totalitarna wizja rzeczywistości doprowadziła do pomieszania języków. W dzień Pięćdziesiątnicy dary Ducha Świętego odtwarzają komunie i harmonię między

¹⁸ A n t h o n y. *Ecclesial praxis of inculturation* s. 68 nn.; P e e l m a n. *L'inculturazione* s. 125 nn.; R ó z a ń s k i. *Inkultuacja Kościoła* s. 43 nn.; S a l d a n h a. *Inculturation* s. 53 n.

narodami, nie niszcząc ich różnorodności. Jeśli doświadczenie wieży Babel polegało na stworzeniu jedności i powszechności bez różnorodności, to zesłanie Ducha Świętego jest darem jedności i powszechności z poszanowaniem różnorodności. Oznacza to, że funkcja unifikacyjna Ducha Świętego, uzupełniona trynitologią, umożliwia komunie w kulturowo zdywersyfikowanym Kościele. Stąd różnorodność Kościołów partykularnych nie jest przeszkodą, ale ubogaca Kościół powszechny i na odwrót¹⁹

Pneumatologia ukazuje kolejną ważną kwestię dla inkulturacji – obecność Ducha Świętego w świecie. Zdaniem teologów Paraklet, działający w świecie od początku, także w różnych kulturach i tradycjach religijnych ludzkości, wspomaga Kościół w procesie inkulturacji i rozróżnienia *semina Verbi* stworzonych przez odwieczne Słowo. W ten sposób stopniowo prowadzi ludzkość do ostatecznego spełnienia w Chrystusie. Dlatego Kościół ma obowiązek dostrzec Jego obecność i działalność w doświadczeniu i słusznych aspiracjach narodów. Ewangelizatorzy, proklamując Dobrą Nowinę, powinni być wyczuleni na Jego obecność i działanie w dziejach narodów, ich kultur i religii. Tę obecność i działanie Ducha Świętego należy postrzegać jako dobro ubogacające wszystkich i prowadzące do komunii. Duch Święty jest rozstrzygającym sprawcą i gwarantem autentycznej inkulturacji-ewangelizacji²⁰.

Połączenie nauki o Duchu Świętym z problematyką ewangelizacji kultur i inkulturacji wiary jest bezsprzecznie konieczne. Należy oczekiwać i popierać badania prowadzące do włączenia pneumatologii w krąg dyskusji nad współczesnym pluralizmem kulturowym oraz religijnym, które pokażą wyjątkowość i rolę chrześcijaństwa w dynamice globalizującego się świata.

VII. ARGUMENTACJA ESCHATOLOGICZNA

W publikacjach poświęconych inkulturacji można zauważyć tendencję wyodrębniania zagadnień, które wiążą inkulturację z eschatologią. Chodzi tu o te treści teologii, które wskazują na znaczenie kultury w perspektywie ostatecznego celu egzystencji człowieka i dziejów. Jest to nowość, ponieważ teolodzy zazwyczaj wspominają o podobnych kwestiach przy omawianiu zagadnień chrystologicznych, wiążąc je z soteriologią.

¹⁹ A n t h o n y. *Ecclesial praxis of inculturation* s. 77 nn.; D h a v a m o n y. *Christian theology of inculturation* s. 103-109; R ó ż a ń s k i. *Inkulturacja Kościoła* s. 40 nn.

²⁰ A n t h o n y. *Ecclesial praxis of inculturation* s. 78 nn.; R ó ż a ń s k i. *Inkulturacja Kościoła* s. 42 n.

Dla niektórych teologów ostateczne spełnienie wszystkich rzeczy w Chrystusie jest kolejną analogią inkulturacji. Eschatologia określa finalne przeznaczenie kultury i inkulturacji. Z punktu widzenia końcowej realizacji wszystkich narodów kultury odgrywają kluczową rolę. Uczestnictwo w pełni życia i jedności w Chrystusie staje się możliwe jedynie poprzez urzeczywistnienie człowieczeństwa w czasie i przestrzeni. W świetle eschatologii inkulturacja jawi się jako proces, w którym społecznie uwarunkowane grupy ludzkie przemieszczają się w kierunku ostatecznego spełnienia w Chrystusie, a tym samym jest ważnym pojęciem poszerzającym rozumienie chrześcijaństwa i kultur²¹.

Argumentacja eschatologiczna, obok trynitarniej, należy do najmniej opracowanych w analizowanych publikacjach dotyczących inkulturacji. Proponowane dotychczas w tym względzie rozwiązania są niewystarczające i wymagają gruntowniejszych przemyśleń.

VIII. ARGUMENTACJA OGÓLNOTEOLOGICZNA

W literaturze przedmiotu wyróżnia się jeszcze jedną grupę zagadnień, bardziej ogólnych, które implikują teologię jako naukę. Jest ich wiele. Tu zasygnalizujemy trzy, które są ważne w uzasadnianiu inkulturacji we współczesnej teologii: nieodzowność kultury w przekazie Ewangelii i w życiu chrześcijańskim, problematyka objawienia Bożego w niewangelizowanych kulturach oraz rola kultury zachodniej w Kościele powszechnym.

Teolodzy piszący o inkulturacji odwołują się do znanego twierdzenia, że Ewangelia i jej proklamacja obligatoryjnie implikuje przynajmniej dwie kultury: ewangelizatora i odbiorcy. Objawienie Syna Bożego dokonało się i zostało skodyfikowane w śródziemnomorskim oraz zachodnioeuropejskim kręgu kulturowym. Jego przekaz w historii nieodzownie odbywa się poprzez dialog pomiędzy tak wyrażonym Objawieniem a ewangelizowaną kulturą. Wprawdzie dzieło zbawcze Jezusa Chrystusa transcenduje jakąś kulturę i jest nieredukowalne do jej form, niemniej nie może być przekazywane i wyrażane bez jej mediacji. Dla teologii, która pełni rolę służebną we wspólnocie eklezjalnej, oznaczałoby to konieczność kontekstualizacji zrozumienia wiary w historycznie i społecznie usytuowaną kulturę²². Tego rodzaju twierdzenia niosą w so-

²¹ A n t h o n y. *Ecclesial praxis of inculturation* s. 75-77; P e e l m a n. *L'inculturazione* s. 127-131.

²² A n t h o n y. *Ecclesial praxis of inculturation* s. 79-83; C o l l e t. „...fino agli estremi confini della terra” s. 62-65; S h o r t e r. *Toward* s. 17-58.

bie daleko idące konsekwencje dla teologii (np. problem jej języka) i sposobu jej uprawiania (np. mediacji pojęć wypracowanych poza europejskim kręgiem kulturowym), które należy poddać szczegółowym analizom.

Zasygnalizowany problem implikuje kolejne, szeroko dyskutowane dziś zagadnienie: obecność i działanie Boga w kulturach. Chodzi tu o możliwość i formy objawienia Bożego w kulturach i religiach niechrześcijańskich oraz ich wartość zbawczą. Kwestia ta ma długą historię w chrześcijaństwie. Pierwsze jej sygnały można dostrzec już w gminach pierwotnych, które napotykały problem konieczności wiary w Chrystusa i chrztu do zbawienia (J 3, 18; Mk 16, 16), pośrednictwa zbawczego Jezusa Chrystusa (Dz 4, 11-12; 1 Tm 2, 2-6) w kontekście pluralizmu religijnego ówczesnych czasów. W późniejszych wiekach znalazły one odzwierciedlenie w teorii zarodków słowa, Mądrości Bożej, formule *extra Ecclesiam nulla salus* i bardziej radykalnym *extra Ecclesiam nulla conceditur gratia*²³ Krokiem milowym w rozumieniu tej problematyki, jak twierdzą teolodzy zajmujący się inkulturacją, był Sobór Watykański II. Po raz pierwszy w dokumentach o takiej randze, jak *Nostra aetate*, *Lumen gentium*, *Ad gentes* i *Gaudium et spes*, dokonano pozytywnej oceny religii niechrześcijańskich i wskazano na uniwersalną wolę zbawczą Boga. W ostatnich dwóch wiekach kilkakrotnie próbowano rozwiązać kwestię wartości kultur i religii niechrześcijańskich oraz zbawienia. W tym celu odwoływano się do różnych teorii, jak np.: *fides implicita* i *explicita*, miłości i wiary nadprzyrodzonej, natury czystej, minimalnej wiary, fundamentalnej opcji na rzecz Boga i teorii chrześcijan anonimowych. Dokumenty soborowe wydają się wskazywać na wiarę *implicitę* i uniwersalną wolę zbawczą Boga jako teologiczną eksplikację zbawienia niechrześcijan. W konsekwencji teologowie zajmujący się inkulturacją przyjmują, że Bóg działa i w pewnej formie objawił się także w kulturach i w historii narodów nieewangelizowanych. Tę tezę, obok wspomnianych już teorii, potwierdzałaby teologia stworzenia interpretowana w perspektywie chrystologicznej. Stworzenie świata i człowieka oznacza podniesienie jego godności i wskazuje na sakramentalny charakter wszystkiego, co istnieje. Dlatego całe stworzenie, bez rozróżnienia miejsca i kultury, posiadałoby charakter chrystologiczny²⁴.

²³ W XX wieku problem ten pojawił się w sposób ekstremalny. L. Feeney twierdził, że przynależność do Kościoła jest nieodzowna do zbawienia – pogląd, który w 1949 r. potępił Pius XII.

²⁴ A n t h o n y. *Ecclesial praxis of inculturation* s. 71 nn.; D h a v a m o n y. *Christian theology of inculturation* s. 41-48; G a l l a g h e r. *Clashing symbol* s. 41-74, 121-128; S h o r t e r. *Toward* s. 75 nn., 89-93. Por. I. S. L e d w o ń. *„i nie ma w żadnym innym zbawienia” Wyjątkowy charakter chrześcijaństwa w teologii posoborowej*. Lublin 2006.

Wspomniany już fakt zaistnienia Kościoła o obliczu wielokulturowym implikuje problem roli kultury i chrześcijaństwa zachodniego w Kościele powszechnym. W literaturze przedmiotu często napotykamy na krytykę dominacji kulturowej i postulat deokcydentalizacji Kościoła. Poddaje się też ostrej krytyce działanie misjonarzy zachodnioeuropejskich, ich etnocentryzm oraz deprecjację wartości kultur ewangelizowanych. Teolodzy często podkreślają, że Sobór Watykański II i dynamika dzisiejszego świata wskazuje na definitywne wyjście Kościoła z kultury zachodniej. Niektórzy nawet prorokują koniec chrześcijaństwa zachodniego i dostrzegają konieczność ponownej inkulturacji w obszarze euroatlantyckim. Analiza literatury teologicznej omawiającej te zagadnienia dowodzi, że znaczenie i miejsce kultury zachodniej w Kościele wielokulturowym nadal oczekuje na satysfakcjonujące rozwiązanie. Jest to problem ważny nie tylko dla Europejczyków, ale dla całego chrześcijaństwa. W dyskusjach nie można przemilczeć faktu, że ok. dwa tysiące lat chrześcijaństwo żyje i wyraża się w kulturze europejskiej. Czy ta dziejowa prawda daje chrześcijaństwu europejskiemu uprzywilejowane miejsce w Kościele wielokulturowym? Jeśli tak, to dlaczego i na czym ono polega?

*

Przedstawiona wyżej wstępna systematyzacja uzasadnień inkulturacji potwierdza konieczność wszechstronnego ujęcia każdego badanego przedmiotu w nauce. Dotyczy to także spotkania Ewangelii i kultur. Łączne rozpatrywanie wielu aspektów i argumentów, jak podkreśla M. Rusecki, wzmacnia siłę dowodową przyjmowanych tez²⁵ Zabieg ten zwiększa nie tylko pewność poznawczą, ale pozwala ukazać badany przedmiot w różnym świetle – tym samym umożliwia jego szerokie zrozumienie. Zaproponowana klasyfikacja argumentów spotykanych we współczesnej teologii, przemawiających za inkulturacją, nie jest zamknięta. Wnikliwszej analizie trzeba poddać zagadnienia związane z każdym typem argumentu oraz ich wewnętrzne współlistnienie i współzależność w ramach innych argumentów.

²⁵ *Konwergencji argument* kol. 782 n.

BIBLIOGRAFIA

- A n t h o n y F.-V.:** Ecclesial Praxis of Inculturation. Toward an Empirical-Theological Theory of Inculturizing Praxis. Biblioteca di scienze religiose 136. Roma: LAS 1997.
- A r b u c k l e G. A.:** Earthing the Gospel: An Inculturation Handbook for the Pastoral Workers. Homebush N. S. W.: St. Paul Publications 1990.
- B e r t r a n d A.:** Antropologia. Zarys teorii i historii. Warszawa: PIW 2004.
- C a r r i e r H.:** Ewangelia i kultury. Od Leona XIII do Jana Pawła II. Warszawa: Pallotinum 1990.
- C o l l e t G.:** „...fino agli estremi confini della terra”. Questioni fondamentali di teologia della missione. Brescia: Queriniana 2004.
- D h a v a m o n y M.:** Christian Theology of Inculturation. Documenta missionalia 24. Roma: Editrice Pontificia Università Gregoriana 1997.
- D h a v a m o n y M.:** Inculturazione: Riflessioni sistematiche su antropologia sociale e di teologia cristiana. Cinisello Balsamo: San Paolo 2000.
- G a l l a g h e r M. P.:** Clashing Symbols. An Introduction to Faith and Culture. 2 ed. London: Darton Longman and Todd Ltd 2003.
- G e e r t z C.:** The Interpretation of Cultures: Selected Essays. London: Hutchinson 1973.
- K a s p r z a k S.:** Elementy misji ewangelizacyjnej Kościoła powszechnego. Studium teologiczno-kanoniczne. Lublin 2006.
- K r o e b e r A. L., K l u c k h o h n C.:** Culture. A Critical Review of Concepts and Definitions. Nowy Jork 1952.
- K r z y s z o w s k i Z.:** Kościół w funkcji kulturotwórczej. W: Kościół w czasach Jana Pawła II. Red. M. Rusecki, K. Kaucha, J. Mastej. Lublin: Wyd. KUL, Gaudium 2005 s. 303-317.
- K u p e r A.:** Kultura. Model antropologiczny. Kraków: Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego 2005.
- L e d w o ń I. S.:** „... i nie ma w żadnym innym zbawienia”. Wyjątkowy charakter chrześcijaństwa w teologii posoborowej. Lublin: Wyd. KUL 2006.
- Międzynarodowa Komisja Teologiczna. Wiara i inkulturacja (1988).** W: Od wiary do teologii. Dokumenty Międzynarodowej Komisji Teologicznej 1969-1996. Wyd. J. Królikowski. Kraków: Wyd. Księży Sercanów 2000 s. 251-271.
- M i r a n d a M. de França.:** Inculturação da fé. Uma abordagem teológica. São Paulo: Loyola 2001.
- N o w i c k a E.:** Świat człowieka – świat kultury. Warszawa: PWN 2005.
- P a n a z z o l o J.:** Exigencias de uma missiologia solidária. W: Inculturação e libertação. Semana de Estudos Teológicos CNBB/CIMI. Wyd.: Carlos Brandão. São Paulo: Edições Paulinas 1986 s. 59-144.
- P e e l m a n A.:** L'inculturazione: La Chiesa e le culture. Brescia: Queriniana 1993.
- Pontificio Consiglio della cultura. Fede e cultura. Antologia di testi del Magisterio Pontificio da Leone XIII a Giovanni Paulo II.** Watykan: Libreria Editrice Vaticana 2003.
- R ó ż a ń s k i J.:** Inkulturacja Kościoła wśród ludów środkowego Sudanu. Poznań: UAM 2004.
- R u s e c k i M.:** Fenomen chrześcijaństwa. Wkład w kulturę. Lublin: Gaudium 2001.
- R u s e c k i M.:** Konwergencji argument. W: Encyklopedia Katolicka. T. 9. Lublin: TNKUL 2002 kol. 782-784.
- S a l d a n h a J.:** Inculturation. Bombay: St Paul Publications 1997.
- S h o r t e r A.:** Toward a Theology of Inculturation. Maryknoll: Orbis Books 1989.

- Sobór Watykański II. Dekret o działalności misyjnej Kościoła *Ad gentes*. W: Sobór Watykański II. Konstytucje, dekryty, deklaracje. Poznań: Pallottinum 1967³ s. 436-474.
- Sobór Watykański II. Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*. W: Sobór Watykański II. Konstytucje, dekryty, deklaracje. Poznań: Pallottinum 1967³ s. 537-620.
- Sobór Watykański II. Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*. W: Sobór Watykański II. Konstytucje, dekryty, deklaracje. Poznań: Pallottinum 1967³ s. 105-170.
- T i l l a r d J. M. R.: Iglesia de Iglesias. Eclesiología de comunión. Salamanca: Sigueme 1991.
- T o r n o s C u b i l l o A.: Inculturación, teología y método. Madryt: Declée de Brouwer 2001.
- W a l i g g o J. M.: Making a Church that is truly african. W: t e n ż e. Inculturation: its meaning and urgency. Kampala–Nairobi: St. Paul Publications 1986 s. 11-30.

JUSTIFYING INCULTURATION IN CONTEMPORARY THEOLOGY – STATUS QUAESTIONIS

S u m m a r y

The author attempts to systematise the justification of inculturation in contemporary theology. On the basis of technical literature he distinguishes and analyses in general eight most often applied arguments: anthropological, historical, trinitological, Christological, ecclesiological, eschatological, and generally theological. Thereby one can see inculturation in various lights, and at the same time understand it better and work out a convergent justification. His systematisation is not closed. It should necessarily be enlarged by other sections of theology, showing their mutual relationship.

Translated by Jan Kłos

Słowa kluczowe: inkulturacja, kultura, chrześcijaństwo, misje, metodologia, teologia, teologia inkulturacji.

Key words: inculturation, culture, Christianity, methodology, mission, theology, theology of inculturation.